

Михайло Шевелюк

доктор філософії з культурології,
завідувач навчально-виробничими майстернями (кухарське
виробництво),

*Міжрегіональний центр професійно-технічної освіти
художнього моделювання і дизайну м. Львова, м. Львів*

Ірина Голубець

канд. культурології,
старший викладач кафедри готельно-ресторанного і
туристичного бізнесу, *Київський університет культури, м. Київ*

РОЛЬ ГРАНТІВ ДЛЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В СФЕРІ ГОСТИННОСТІ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Вступ. Україна, як країна, що переживає воєнний конфлікт, стикається з численними викликами у сфері гостинності, особливо для малого та середнього бізнесу. Обмеження доступу до ресурсів, збитки в результаті зменшення туристичного потоку та високі витрати на відновлення після воєнних пошкоджень - це лише кілька з проблем, з якими стикаються підприємці у цій галузі. Сюди можна також віднести неможливість ведення туристичного бізнесу на окупованих територіях та територіях, які на сучасному етапі підлягають великому рівню ризику. Крім того, в Україні практично зупинився міжнародний туризм, як в країні з високим рівнем ризиків [2].

Мета. Обґрунтувати залучення грантів, як важливого інструменту підтримки малого та середнього бізнесу сфери гостинності під час воєнного конфлікту, що можуть забезпечити фінансову підтримку для розвитку нових проектів, відновлення пошкоджених закладів та впровадження технологічних інновацій.

Результати. Аналізуючи діяльність туристичної галузі України, необхідно відзначити, що кардинально змінилися напрямки туристичних потоків в Україні. Якщо до початку військових дій в Україні переважав пляжний туризм, на який приходилося 48% всього обсягу, то наразі пляжний туризм можна вважати практично повністю

втраченим, адже більшість південних територій знаходяться під окупацією, а на ті, що залишилися знаходяться у високій зоні ризику [1]. Напрямок внутрішнього туризму змістився на Захід в Карпати, відповідно змінився й характер подорожей. Міжнародний туризм з України теж зазнав втрат через обмеження виїзду за кордон чоловіків призовного віку. Міжнародний в'їзний туризм взагалі припинено. Через значний спад економіки України, зменшилися й статки громадян, а отже відсоток туристів, що віддавали перевагу закордонному туризму теж зменшився. Відповідно й туристичні фірми зазнають значних збитків, а малий і середній бізнес взагалі не має можливості втриматися на плаву.

Протягом перших двох кварталів 2023 року представники туристичної галузі сплатили до держбюджету 897,848 млн грн., це попри 809,435 млн. грн., що були отримані за той же період у 2022 році, а у довоєнному 2021 році аналогічний період приніс в казну держави 1 млрд 88 млн 945 тис. грн.

Загальна кількість платників податків за аналізований період 2023 року зменшилася на 23% у порівнянні з 2022 і на 36% в порівнянні з 2021 роком. При цьому кількість юридичних осіб зменшилась на 28%, а фізичних – на 21% в 2022, і відповідно на 45% юридичних та 32% фізичних осіб в 2021 році [3].

Найбільша кількість податків надійшла від готельного бізнесу, спостерігається майже вдвічі зростання діяльності кемпінгів та стоянок для житлових автофургонів рис. 1.

Рис. 1. Динаміка та відсоткова частина видів туристичної діяльності [3]

Крім того, змінився й переважний вид транспорту, яким використовується туристичною галуззю України: наразі це переважно 86% автомобільні тури.

Єдиним можливим варіантом фінансової підтримки туристичної галузі виступають гранти, що надаються благодійними фондами та міжнародними організаціями. Звісно, що сучасні грантові програми, які пропонуються Україні в більшості своїй націлені на відновлення конкурентоспроможної економіки, що пропонуються USAID американською організацією, що сприяє міжнародному розвитку, яка надає гранти для бізнесу в країнах, що потребують допомоги. Проте вони більше орієнтовані на товарне матеріальне виробництво, але і туристична галузь може взяти участь у грантових конкурсах. В основному це гранти для підтримки малого та середнього бізнесу від Європейського банку реконструкції та розвитку. За статистикою ЄБРР, 26% українських малих та середніх підприємств після залучення консультантів збільшили дохід на 45% вже за рік. Як правило, гранти на проект передбачають від 25% до 75% вартості консалтингових послуг, але не мають перевищувати 10 000 євро. Умови для отримання гранту: штат – до 250 осіб, приватна власність, половина з якої належить громадянам України, період діяльності не менше 2 років, хороша ділова репутація, позитивна динаміка розвитку [4].

За грантовою програмою Міжнародної організації з міграції (МОМ), що орієнтована на відновлення робочих місць та виробництва критичних важливих товарів та послуг, підприємства мають бути зареєстровані не менше ніж за 1 рік до подання заявки, причому зареєстровані громадянами України. Вимоги до кандидатів на отримання гранту передбачають наявність до 250 співробітників, наявність приватної власності (1/2, якої належить громадянам України), термін роботи щонайменше два роки, хороша ділова репутація, позитивна динаміка розвитку. Умовою отримання гранту є те, що мікропідприємства повинні мати штат до 10 осіб і створити хоча б одне робоче місце за рахунок гранту. Згідно з наявними статистичними даними, наразі мікропідприємства працевлаштовують щонайменше 10 осіб на один грант і створюють щонайменше три нові робочі місця. Розмір грантів до 4500 євро (у гривневому еквіваленті)

для 270 мікропідприємств і до 20000 євро (у гривневому еквіваленті) для 100 малих підприємств (за курсом ООН) [4].

В цілому, звісно такі гранти можуть бути спрямовані на створення нових готелів, ресторанів та інших закладів гостинності. Проте вкладати кошти в інфраструктурні об'єкти наразі досить ризиковано – більш доцільно реалізувати впровадження інноваційних технологій, що сприятимуть конкурентоспроможності в галузі.

Гранти можна отримати й на підтримку навчання та підвищення кваліфікації персоналу. На сучасному етапі більшість благодійних фондів стає спонсорами доступу до онлайн-курсів та вебінарів, що сприяють персоналу в отриманні нових знань та навичок. Що знову ж таки сприятиме підвищенню конкурентоспроможності через покращення якості обслуговування.

Загалом, гранти можуть стати важливим інструментом підтримки малого та середнього бізнесу сфери гостинності в Україні під час воєнного конфлікту. Вони можуть забезпечити фінансову підтримку для розвитку нових проєктів, відновлення пошкоджених закладів та підвищення кваліфікації персоналу. Це може допомогти зміцнити індустрію гостинності в умовах воєнного конфлікту та забезпечити її стабільність та розвиток.

Ключові слова: грант, туристичний напрям, туроператор, вид відпочинку, характер туру.

Список використаних джерел:

1. Airbnb Inc. Airbnb Investor [Electronic resource]. – URL: <https://airbnb2020ipo.q4web.com/home/default.aspx>
2. Божко Л. Д. Туризм: проблеми та перспективи розвитку під час війни / Божко Л. Д., Холодок В. Д. // *Культура України*. – 2022. – № 77. – С. 60–62. DOI: <https://doi.org/10.31516/2410-5325.077.07>.
3. Державне агентство розвитку туризму (ДАРТ) [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.tourism.gov.ua/>
4. Зарубіна А. Особливості туризму в умовах воєнного стану / Зарубіна А., Сіра Е., Демчук Л. // *Економіка та суспільство*. – 2022. – № 41. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-14>.